

Stilovi učenja

Remenar, Marina

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:686962>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-03**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Marina Remenar

STILOVI UČENJA

Diplomski rad

Zagreb, studeni 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Marina Remenar

STILOVI UČENJA

Diplomski rad

Mentor rada:

Dr. sc. Renata Miljević-Ridički, red.prof.

Zagreb, studeni 2020.

SADRŽAJ

SADRŽAJ	1
SAŽETAK	2
SUMMARY	3
1. UVOD	4
2. UČENJE I POUČAVANJE	5
3. NASTAVA	8
3.1. NASTAVNE METODE I STRATEGIJE	8
4. STILOVI UČENJA.....	11
4.1. POVIJESNI ASPEKT	11
4.2. VRIJEDNOSTI POZNAVANJA STILOVA UČENJA.....	13
4.3. VRSTE STILOVA UČENJA.....	15
4.3.1. AUDITIVNI STIL UČENJA	18
4.3.2. VIZUALNI STIL UČENJA.....	19
4.3.3. KINESTETIČKI STIL UČENJA.....	20
4.4. PREGLED ZNAČAJNIJIH ISTRAŽIVANJA O STILOVIMA UČENJA	21
5. STILOVI UČENJA KAO ELEMENT PEDAGOŠKIH AKATA.....	24
6. ISTRAŽIVAČKI DIO	30
6.1. UPITNIK ZA DETEKCIJU STILOVA UČENJA UČENIKA.....	30
6.2. INTERPRETACIJA REZULTATA ISPITIVANJA.....	34
7. ZAKLJUČAK.....	37
LITERATURA.....	38
PRILOZI	41
Izjava o izvornosti diplomskog rada	51

SAŽETAK

Ovim diplomskim radom želi se prezentirati individualne stilove učenja učenika i potaknuti poučavatelje na razumijevanje potreba vezanih uz učenje vlastitih učenika. Na samom početku definira se pojam učenja i pripadajući pojmovi povezani s učenjem, poučavanjem i nastavom općenito. Nadalje se razrađuje tema stilova učenja kroz povijesni tijek razvoja toga pojma, zatim se ističu vrijednosti poznavanja stilova učenja te se opisuju auditivni, vizualni i kinestetički stil učenja. Isto tako, rad donosi pregled provedenih istraživanja koja su se bavila stilovima učenja i rezultate dobivene tim istraživanjima. Također, donosi se i uvid u propisane državne obrazovne dokumente s aspekta stilova učenja, odnosno razmatraju se mogućnosti koje ovi dokumenti daju za nastavu usmjerenu na učenika i prilagođenu stilovima učenja učenika. U radu su iznesena moguća rješenja za zadovoljavanje potreba učenika s različitim stilovima učenja te isti donosi jedan od upitnika za procjenu stilova učenja za učenike i interpretaciju dobivenih rezultata. Rad se temelji na dosadašnjoj stručnoj i znanstvenoj literaturi te dosad provedenim istraživanjima o stilovima učenja, a cilj mu je uz pomoć dosadašnjih saznanja dobiti cjelovit uvid u problematiku stilova učenja, odnosno prepoznati važnost poznavanja i razumijevanja stilova učenja učenika i potaknuti poučavatelje na upotrebu različitih stilova poučavanja, tj. nastavnih metoda i strategija zbog zadovoljavanja potreba i sklonosti koje učenici imaju.

Ključne riječi: učenje, stilovi učenja, nastava

SUMMARY

This scientific work aims to present individual learning styles of students and encourage teachers to understand the needs of their own students. At the very beginning are defined the concept of learning and the associated concepts related to learning, teaching and schooling. Furthermore, the topic of learning styles is elaborated through the historical flow of development of this concept, then the values of knowledge of learning styles are emphasized and the auditory, visual and kinesthetic learning style is described. Likewise, the paper provides an overview of research that has addressed learning styles and the results obtained by that research. Also, an overview of the prescribed state educational documents from the aspect of learning styles is brought, ie the possibilities that these documents provide for teaching adapted to students; learning styles are considered. The paper presents possible solutions for meeting the needs of students with different student styles and it brings one of the questionnaires for assessing learning styles for students and interpretation of results. The paper is based on previous professional and scientific literature and research on learning styles and its goal is to gain a comprehensive insight into the issue of learning styles, ie to recognize the importance of knowing and understanding students learning styles and encourage teachers to use different teaching styles, teaching methods and strategies to meet the needs and preferences that students have.

Key words: learning, learning styles, schooling

1. UVOD

U ovome diplomskom radu govori se o stilovima učenja učenika te o nastavi koja je prilagođena stilovima učenja učenika i poučavanja učitelja što za cilj ima maksimalno poboljšati rad učitelja i način njihova poučavanja. Osim navedenoga, ovim radom želi se pomoći u razumijevanju učeničkih potreba povezanih s učenjem i omogućiti im što bolje i jednostavnije učenje prilagođeno svakom pojedincu. Na samom početku treba razjasniti povijesni tijek nastanka i razvoja stilova učenja, odnosno definirati osnovne pojmove o kojima će nadalje biti riječi. Također, ovaj rad ima za cilj prikupiti, analizirati i sažeti dosadašnja saznanja o stilovima učenja što pomaže daljnjem unapređenju kvalitete izvođenja nastave. Isto tako, bit će govora i o zakonskim okvirima, školskim kurikulumima i nastavnim planovima i programima propisanim od strane državnih tijela iz kojih će se analizirati mogućnosti koje oni daju učiteljima pri primjeni stilova učenja i poučavanja kroz nastavne metode i strategije kako bismo dobili uvid u mehanizme kojima odgovorni za obrazovni sustav stimuliraju uporabu različitih stilova učenja. Važno je istaknuti kako brojni poučavatelji koji danas djeluju u sustavu obrazovanja nažalost imaju drugačiji stil poučavanja od onoga koji se zagovara danas u suvremenoj nastavi usmjerenoj na učenika. Razlog tomu je što je velik broj poučavatelja svoje pedagoško obrazovanje stjecalo za vrijeme kada je uloga poučavatelja bila isključivo prenijeti znanje, a ne učenika usmjeriti i pomoći mu u stjecanju znanja, stoga ovaj rad želi osvijestiti važnost poznavanja stilova učenja radi prikladnijeg poučavanja u nastavi. Također, ovaj rad donosi i prijedloge za poučavatelje o prilagođavanju nastave učenicima s različitim potrebama vezanima uz stilove učenja.

2. UČENJE I POUČAVANJE

Budući da je jedan od polaznih pojmova u ovome radu učenje, valjalo bi objasniti što to učenje zapravo jest. Postoje brojne definicije koje se uglavnom razlikuju u znanstvenim disciplinama za koju se definiraju jer polaze od različitih gledišta te pretpostavki. Međutim, većina definicija može se sažeti pod jednu zajedničku, krovnu, koja opisuje učenje kao proces obrade informacija dobivenih iskustvom zbog modificiranja svojstava nekog sustava (Barron i sur., 2015). Također, učenje se u edukacijskoj psihologiji definira kao relativno trajna promjena u ponašanju koja je nastala pod utjecajem iskustva ili vježbe (Pritchard, 2013). Osim ovoga, svako učenje uključuje integraciju složenih procesa koji uključuju vanjsku interakciju između osobe i materijalnog, socijalnog i kulturalnog okruženja te unutarnjih psiholoških procesa (Illeris, 2018). Pojedinac većinu svojih znanja i navika stječe doživotnim procesima učenja, pa je jedinstvena i neponovljiva osobnost svakog pojedinca izravna posljedica jedinstvenog i neponovljivog procesa učenja i prikupljanja osobnog iskustva pohranjenog u pamćenju (Zarevski, 1997). Valja naglasiti i da učenje nužno ne znači poboljšanje ponašanja jer se učenjem smatraju i razne ovisnosti, predrasude i sl. Dakle, učenje je složeni proces kojim se mijenja ponašanje osobe koja uči pod utjecajem ranije usvojenoga znanja i prikupljenih iskustava, a obuhvaća pamćenje informacija, usvajanje znanja, razvoj vještina, sposobnosti, navika itd.

U suvremenoj psihologiji domene učenja najčešće se dijele na tri kategorije: kognitivna domena, afektivna domena i psihomotorna domena (Barath, 1995). Kognitivna domena odnosi se na usvajanje činjenica. Afektivna domena bazira se na primanju podražaja iz okoline i odgovaranje na iste, dakle u ovoj domeni uči se opažanje. Psihomotorna domena pak podrazumijeva svladavanje različitih vještina.

Svaki pojedinac pristupa učenju na različite načine pa su tako razrađeni i različiti pristupi učenju. Pristupi učenju podrazumijevaju opću orijentaciju za učenje kod pojedinca, odnosno mješavinu motivacijskih stanja i strategija učenja, a razlikuju se tri vrste pristupa: dubinski, površinski i strateški pristup (Biggs, 1987). Dubinski pristup učenju podrazumijeva maksimiziranje razumijevanja pri čemu se zadovoljava znatiželja učenika, dakle učenik uči jer ima želju i potrebu za usvajanjem novih znanja (Biggs, 1991). Za razliku od ovoga pristupa, površinski pristup učenju kao glavnu svrhu ima minimalno zadovoljiti zahtjeve i uspostaviti ravnotežu između

napornog rada i rada koji ne zadovoljava postavljene zahtjeve, odnosno podrazumijeva učenje nekog specifičnog područja zbog zadovoljavanja zahtjeva koje uglavnom postavlja obrazovni sustav. Strateški pristup učenju pak nastoji zadržati visoke ocjene bez obzira na motivaciju jer se temelji na natjecanju. Za ovaj pristup učenju karakteristično je da učenici uče isključivo da bi bili bolji od ostalih, bez obzira uče li sadržaje koji ih zanimaju ili ne. Prva dva pristupa učenju uvelike se razlikuju od posljednjega. Strategije iz dubinskog i površinskog pristupa učenju odnose se na načine na koje učenici usvajaju sadržaje, dok se strategije strateškog pristupa učenju temelje na načinu na koji učenici oblikuju kontekst zadataka (Biggs, 1987). Svaki od navedenih pristupa učenju dovodi do različito kvalitetnih ishoda pa se tako smatra da je najuspješniji pristup učenju dubinski budući da proizlazi iz želje za učenjem i dovodi do razumijevanja sadržaja. Suprotno od ovoga pristupa, površinski pristup učenju rezultira isključivo trenutnim i kratkotrajnim pamćenjem i reprodukcijom činjenica, često bez razumijevanja (Coutinho, Neuman, 2008).

Osim pristupa učenju, jedna od disciplina psihologije je i teorija učenja koja se bavi načinima pomoću kojih se uči. Teorije učenja su brojne, a kao temeljne mogu se izdvojiti biheviorističke, kognitivističke i socijalne teorije učenja. Bihevioristička teorija učenja zasnovana je na činjenici da se ljudsko ponašanje oblikuje interakcijom okoline i pojedinca. Ova teorija obuhvaća klasično i operantno uvjetovanje kao mehanizme učenja. Za razliku od biheviorističke teorije koja je usmjerena na ponašanje, kognitivistička teorija fokusira se na opažanje i obradu podražaja, dakle proučava složene procese spoznaje. Socijalne teorije učenja pak imaju fokus na učenju kroz iskustvo, odnosno predstavljaju proces učenja novih ponašanja zasnovan na promatranju ponašanja drugih ljudi. U brojnoj literaturi socijalne teorije učenja nazivaju se još i učenjem po modelu (Zarevski, 1997).

Poučavanje je također temeljna odrednica nastave, a odnosi se na proces kojim učitelj, odnosno poučavatelj prenosi znanje učenicima, to jest pomaže učeniku i usmjerava ga u stjecanju znanja i razvoju vještina. Poučavatelj treba biti osposobljen i imati profesionalne kompetencije čime se osigurava kvaliteta i uspješnost kako učenja, tako i poučavanja i izvođenja nastave (Hrvatska enciklopedija, 2020). Poučavanje možemo definirati i kao oblikovanje i upravljanje okruženjem obrazovanja te iskustvom osobe koja uči, a sve to s ciljem da se potakne učenje te posljedično ostvare željeni ishodi učenja. Važno je istaknuti kako je

suvremeni oblik učenja i poučavanja usmjeren na učenika koji u tom procesu ima središnju ulogu, a poučavatelj je taj koji organizira učenje, vodi ga, potiče učenike i daje im podršku. Upravo takvim procesom, odnosno aktivnošću učenika stvara se znanje i razumijevanje, za razliku od tradicionalnog poučavanja gdje su učenici pasivni u primanju znanja, a glavnu ulogu imaju poučavatelji koji iznose sadržaje.

Dakle, učenje i poučavanje su međusobno povezani pojmovi istoga procesa: poučavatelj kreira situacije u kojima se učenje odvija.

3. NASTAVA

Prema Hrvatskoj enciklopediji nastava je definirana kao osnovni dio školskog rada gdje se planski, sustavno i organizirano provodi odgoj i obrazovanje prema propisanome nastavnom planu i programu. Određena je trima čimbenicima, tzv. didaktičkim trokutom, koji se sastoji od sadržaja, učenika i učitelja. Važno je istaknuti kako učenici sustavno proučavaju nastavne sadržaje, uz pomoć učitelja i samostalno, te na taj način usvajaju znanja, vještine, stavove itd. Nastava kakva se danas izvodi u školama nastoji potaknuti učenika i oslanja se na učenikovo iskustvo te je usmjerena na njegovo djelovanje što dovodi do zaključka da svaki učenik uči na vlastiti način (Hrvatska enciklopedija, 2020). Upravo zbog navedenoga, odnosno činjenice kako učenici uče samostalno i uz pomoć učitelja važno je razumjeti stilove učenja i poučavanja da bi se proces učenja pojednostavio i da bi učenici na sebi svojstven način, stil, najlakše usvojili sadržaje. Nastava i njeno izvođenje u direktnoj je korelaciji sa stilovima učenja stoga je važno poznavati mogućnosti koje propisani akti daju poučavateljima u smislu praktičnih rješenja koja pomažu učenicima usvajati sadržaje na sebi najprikladniji način. Za praktično izvođenje nastave, poučavanje, veoma je važno poznavati stilove učenja što posljedično pomaže kvalitetnijem poučavanju (Sunko, 2008). Dakle, važno je da učitelji poznaju obrazovnu dokumentaciju i propise te da su upoznati sa psihološkim aspektima učenja da bi u svom radu i nastavi poučavajući učenike isto mogli i primijeniti. Naglasak je ovdje na poznavanju stilova učenja i poučavanja i njihovoj uporabi u nastavi i poučavanju.

3.1. NASTAVNE METODE I STRATEGIJE

Nastavne metode predstavljaju važnu komponentu nastavnih strategija, a također i reguliraju ukupan tijek nastavnog procesa (Bognar, Matijević, 2002). One se definiraju kao načini rada poučavatelja i učenika u nastavnom procesu pomoću kojih učenici usvajaju nova znanja i razvijaju svoje vještine. Možemo ih podijeliti u tri skupine: vizualne, verbalne i praktične.

U vizualne nastavne metode ubrajaju se metoda demonstracije i metoda crtanja. Njihova upotreba zadovoljava učenike dominantno vizualnog stila učenja, a podrazumijevaju vizualnu komunikaciju. Demonstrirati se mogu informacije prvog reda, odnosno izvorna stvarnost, ali i informacije drugog reda kao što su fotografije, crteži itd. Metoda demonstracije zasniva se promatranju, dok se pak metoda crtanja odnosi na prenošenje viđenoga u dvodimenzionalni oblik.

Pod verbalnim nastavnim metodama podrazumijevaju se metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, metoda čitanja i rada na tekstu i metoda pisanja, a kao što im samo ime govori, naglašavaju govornu komponentu. Ovakve nastavne metode mogu zadovoljiti potrebe učenika kojima je dominantni stil učenja auditivan. Metoda usmenog izlaganja ili monološka metoda je jedna od najčešće korištenih nastavnih metoda budući da je veoma ekonomična. Međutim, iskustva pokazuju kako su znanja stečena ovom metodom uglavnom nepotpuna, a samo korištenje ove metode ne potiče aktivnost učenika pa samim time niti ne razvija vještine i sposobnosti. Usmeno izlaganje ima i svoje prednosti, a neophodno je njegovo korištenje pri uvođenju učenika u nove oblike rada. Ovu nastavnu metodu poželjno je kombinirati s metodom razgovora radi postizanja dinamičnosti nastavnog procesa. Razlikuje se nekoliko oblika ove metode: katehetički, razvojni, heuristički, slobodni itd. razgovor. Brojne prednosti ima i metoda čitanja i rada na tekstu. Njome se učenici upoznaju s tekstom kao izvorom znanja, a radom na tekstu razvijaju tehniku čitanja i osposobljava ih se za samostalno korištenje tekstualnih izvora znanja. Metoda pisanja može se svrstati osim u verbalne nastavne metode i u one vizualne. Ova metoda učvršćuje znanje, potiče učenika na samostalnost i obogaćuje njegov rječnik.

Kao što i sam naziv govori u praktične nastavne metode svrstava se metoda praktičnih radova. Ona se odnosi na rad učenika na konkretnim materijalima vlastitim rukama ili alatom. Od velike je važnosti u nastavni proces uključiti i ovu metodu da bi se zadovoljile potrebe učenika s dominantno kinestetičkim stilom učenja.

Na izbor nastavnih metoda osim samog nastavnog sadržaja utječu i ciljevi koje je potrebno postići, ali i okruženje u kojem se uči te učeničke karakteristike kao dob ili predznanje.

Nastavne strategije definiraju se kao kombinacija nastavnih metoda i postupaka kojima se potiče učenikova aktivnost i omogućuje mu se upravljanje vlastitim procesima učenja. Razlikujemo sljedeće nastavne strategije: strategija učenja otkrivanjem, strategija rješavanja problema, strategija interaktivnog učenja, strategija rada na projektu, strategija integrativnog učenja i nastave usmjerene na djelovanje, strategija suradničkih oblika učenja, strategija doživljavanja i izražavanja doživljenog, strategija vježbanja i ponavljanja i strategija timskog rada (Cindrić,

Miljković, Strugar, 2010). Prikladno odabrati nastavnu strategiju važno je da bi se njima učinkovito utjecalo na razvoj učenika. Također, odabir nastavne strategije treba temeljiti na načelima suvremene nastave usmjerene na učenika. Dakle, umjesto pasivnih učenika koji slušaju i primaju informacije treba poticati aktivno učenje gdje učenici razmišljaju i sami pronalaze načine rješavanja zadataka. Poučavateljima se savjetuje da često mijenjaju nastavne strategije i osmišljavaju kreativna rješenja za provođenje nastavnog procesa. Odabir prave nastavne strategije najčešće zadovoljava sve potrebe učenika povezane s individualnim stilovima učenja.

4. STILOVI UČENJA

4.1. POVIJESNI ASPEKT

Stilove učenja možemo opisati kao načine na koje ljudi pristupaju informacijama i na koje najučinkovitije uče (Pritchard, 2013). Keefe pak za stilove učenja kaže da su stilovi učenja kognitivne, afektivne i fiziološke karakteristike koje ukazuju na način na koji učenici opažaju i kako se odnose prema okolini koja im služi kao izvor spoznaje (Keefe, 1982). Dakle, različiti načini na koje pojedinci uče mogu se opisati kao stilovi učenja. Najprije su stilovi učenja često bili poistovjećivani s osobnošću i sposobnostima pojedinaca. Tek se šezdesetih godina prošloga stoljeća pojam spoznajni ili kognitivni stil kojeg su uveli kognitivni psiholozi počeo povezivati s učenjem. Nekoliko godina kasnije počelo se s istraživanjem korelacije spoznajnih stilova i obrazovnih ishoda te se pokušalo odvojiti kognitivni stil od strategija. Treba napomenuti da se strategije opisuju kao svjestan odabir postupaka kojima se pojedinac koristi u rješavanju zadataka, dok je pak s druge strane, stil učenja nešto čega pojedinac nije svjestan. Godine 1977. istraživači Witkin, Moore, Goodenough i Cox dobili su prve važnije rezultate o spoznajnim stilovima kada su zaključili da je spoznajni stil i njegov utjecaj na usvajanje noviteta važniji od nekih drugih čimbenika (Zhang, Sternberg, 2009. prema Grgić, Kolaković, 2010). Osim toga, dokazano je kako se stil učenja može promijeniti tijekom godina, dakle nije nužno da pojedinac ima jednak dominantni stil učenja u mladosti i u starosti. Tako su Price, Dunn i Sanders zaključili da djeca u najranijoj dobi uče taktilno, dodirujući predmete, a tek kasnije vizualno, gledajući i promatrajući okolinu. Suprotni njihovom mišljenju bili su Barbe i Milone koji su tvrdili da je kod male djece dominantan auditivni stil učenja, a da tek u kasnijoj dobi na važnosti dobivaju vizualni i kinestetički stil (Milgram, Hong, 2000. prema Grgić, Kolaković, 2010). Postoje istraživanja (Clark-Thyer, 1987.; Signer, Murray, 1994. prema Grgić, Kolaković, 2010.) u kojima su učenici poticali da domaću zadaću pišu u okolnostima i uvjetima koje će sami sebi prilagoditi budući da je to jedino vrijeme kada za to imaju mogućnosti. Ovakvim istraživanjima došlo se do zaključka da su oni učenici koji su učenje prilagodili sebi, svojem stilu i načinu učenja, ostvarivali bolje rezultate u nastavi. Nešto recentnija istraživanja, posebice ono iz 2000. godine istraživača Milgrama i Honga, razlikuju učenje kod kuće i ono u obrazovnoj ustanovi pri čemu oni navode četiri važne odrednice učenja kod kuće: opažajno-tjelesnu,

međuljudsku, organizacijsku te okružje. Prva spomenuta odrednica, opažajno-tjelesna ili perceptivno-fizička sastoji se od sedam sastavnica: auditivna, vizualna, taktilna, kinestetička, unosna, pokretna i vremenska iz čega proizlazi da upravo sve ove navedene sastavnice opisuju ono što brojni drugi nazivaju stilovima učenja (Milgram, Hong, 2000. prema Grgić, Kolaković, 2010). Nadalje, istraživanjima koja su proučavale Grgić i Kolaković (2010) je dokazano i da postoje znatne kulturne razlike među učenicima, npr. Amerikanci radije upute žele čuti za razliku od Koreanaca koji više preferiraju pisane upute. Također, dokazana je i korelacija s kvocijentom inteligencije i načinom učenja pa tako inteligentniji učenici pokazuju različite potrebe od onih s nižim kvocijentom inteligencije (Grgić, Kolaković, 2010). Danas postoji niz teorija s različitim pristupima stilovima učenja i njihovoj kategorizaciji, a u pravilu ih prate instrumenti, najčešće upitnici, kojima se određuje stil učenja.

4.2.VRIJEDNOSTI POZNAVANJA STILOVA UČENJA

Kao što je već navedeno, stilovi učenja su individualni načini svakog pojedinca na koje oni obrađuju informacije i usvajaju nove sadržaje, dakle, svaki učenik ima unikatan način na koji najbolje uči i usvaja nova znanja, vještine, sposobnosti itd. Poznavanje stilova učenja pruža brojne mogućnosti učiteljima da svoje poučavanje oblikuju kreativno, na različite načine korištenjem raznih nastavnih metoda i strategija te da samim time budu učinkovitiji. Također, isto omogućuje poučavateljima da detektiraju stil svojstven svakom učeniku kako bi svoje daljnje poučavanje prilagodili pojedincima (Sunko, 2008). Dunn i suradnici (1981) ističu kako je od ključne važnosti precizno odrediti način na koji učenik uči što omogućuje oblikovati najprikladniju okolinu i situacije za usvajanje sadržaja. Također, poučavatelji bi trebali poznavati vlastite stilove učenja jer time jednostavnije mogu odrediti stilove učenja učenika. Danas su zahtjevi koje obrazovni sustav stavlja pred učenike uglavnom u suprotnosti s djelovanjem mozga, pa je time otežana uporaba vlastitog stila učenja jer često izostaje kreativnost i dinamika rješavanja postavljenih zadataka. Naime, čest je slučaj da mozak učenika nije dovoljno stimuliran u tradicionalnom okruženju učenja (učionica), pa mu je potrebno više poticaja izvan učionice. Rješenje ovoga problema može se pronaći u pružanju mogućnosti učenicima da uče iz vlastitih iskustava te iz raznih, njima bliskih, životnih situacija (Sunko, 2008). Kao što je ranije spomenuto, sve donedavno mislilo se da stilovi učenja korijen imaju u različitim sposobnostima učenika, njihovim osobnostima, inteligenciji itd. Tek recentnija istraživanja za zadatak imaju detektirati i ostale aspekte koji utječu na učenje, pri čemu se došlo do sljedećih naziva: spoznajni ili kognitivni stil učenja, stil učenja te stil razmišljanja (Grgić, Kolaković, 2010).

Spoznajni, odnosno kognitivni stil učenja podrazumijeva načine na koje učenik koristi svoje sposobnosti, načine na koje organizira i obrađuje informacije koje je primio te načine na koje to čini. Važno je otkriti uči li učenik analitički ili sintetički, odnosno usvaja li sadržaje pojedinačno, raščlanjene na više dijelova ili kao cjelinu (Grgić, Kolaković, 2010). Stilovi učenja oslanjaju se na osjetilna iskustva koja mogu biti auditivna, vizualna ili kinestetička iz čega proizlazi da je jedno od navedenoga uvijek dominantno i predstavlja stil učenja. Također, način opažanja i usmjerenja pažnje isto tako utječe na stil učenja pojedinca (Sunko, 2008).

Razlikujemo i afektivne stilove učenja koji pak obuhvaćaju pažnju, vrijednosti i stavove, dakle odnose se na unutarnje karakteristike učenika i motivaciju. S motivacijom možemo povezati i karakteristike kao što su npr. radoznalost ili mogući strahovi učenika (Sunko, 2008).

Također, valja spomenuti i fiziološke stilove učenja koji su uvjetovani faktorima koji imaju utjecaj na ljudsko tijelo, ali i faktori okoline u kojoj učenik uči. Ovdje možemo svrstati sitost, odnosno glad učenika, eventualnu bolest ili neku drugu poteškoću, ali i temperaturu i vlagu zraka, osvijetljenost mjesta učenja itd. (Sunko, 2008).

Dakle, poznavanje stilova učenja učenika i njihove reakcije na nastavne metode i strategije koje poučavatelj koristi pridonosi kvalitetnijem poučavanju, a samim time i daje mogućnost učenicima da bolje i jednostavnije usvajaju nove sadržaje. Također, važno je i učenicima osvijestiti da stilovi učenja postoje i da smo svi različiti, da svaki pojedinac ima individualan način na koji najbrže i najjednostavnije usvaja nove sadržaje. Nipošto ne znači da bi poučavatelj jednu aktivnost trebao prilagoditi svim stilovima učenja, ali potrebno je u nastavnom procesu koristiti se raznim metodama i strategijama i odmaknuti se od tradicionalnog predavačkog poučavanja. Upravo taj odmak od tradicionalnog i kombinacija suvremenih nastavnih metoda i strategija pružaju mogućnost prilagodbe nastavnog procesa svim učenicima, bez obzira na njihov dominantan stil učenja jer pruža dinamičnost u nastavi i zadovoljava potrebe različitih stilova učenja.

4.3.VRSTE STILOVA UČENJA

Među brojnim stručnjacima u području učenja prevladava stav da učenici usvajaju sadržaje čak i onda kada način poučavanja nije prilagođen njihovom osobnom stilu učenja, ali postotak usvojenosti sadržaja tada je puno manji nego kada je poučavanje prilagođeno njihovom stilu učenja. U okruženju u kojem učenici uče, a to su tradicionalno učionice najčešće prevladava vizualni i auditivni stil poučavanja, dakle učenici gledaju i čitaju sadržaje i slušaju poučavatelja. Navedeno vodi do toga da se učenici često prilagođavaju stilu poučavatelja pri čemu zanemaruju vlastiti stil učenja. Naravno, vrlo je važno da učenici upoznaju i nauče učiti na različite načine jer to je preduvjet da otkriju koji stil im najviše odgovara, ali nipošto se ne smije zanemariti onaj stil koji je pojedincu dominantan. Isto tako, u današnjem razredu gdje se usvajanje novih nastavnih sadržaja najčešće odvija važno je koristi se aktivnostima koje uključuju različite stilove učenja i poučavanja kako bi se zadovoljile potrebe svih prisutnih u procesu učenja i poučavanja (Grgić, Kolaković, 2010). Navedene potrebe često se dijele u tri kategorije, odnosno predstavljaju tri stila učenja. To su auditivni stil učenja, vizualni stil učenja te kinestetički stil učenja. Valja napomenuti da čak nešto više od polovine ukupne populacije kombinira različite elemente iz sva tri navedena stila učenja što govori u prilog činjenici da poučavatelju nije teško zadovoljiti sve potrebe svojih učenika kombinirajući razne nastavne metode i strategije.

Prije gotovo četiri desetljeća Rita Dunn i Kenneth Dunn (prema Penger, Tekavčić, 2009) osmislili su istraživanje koje je za cilj imalo poboljšati instrumente za detekciju stilova učenja. Njihov VAK model stilova učenja razlikuje tri glavna načina prijema informacija: vizualni, slušni i kinestetički što rezultira trima ranije navedenim stilovima učenja: vizualnim, auditivnim i kinestetičkim. Prema njihovoj teoriji uglavnom su jedan ili dva navedena stila dominantni.

Tablica 1. Dunn i Dunnova teorija stilova učenja/VAK model

OPAŽANJE	OPIS I KARAKTERISTIKE DUNN I DUNNOVE TEORIJE STILOVA UČENJA
VIZUALNO – gledati, promatrati	<ul style="list-style-type: none">• Tijekom verbalnih aktivnosti ponekad odlutaju mislima• Radije promatraju nego što govore, po prirodi su tihi• Organizirano pristupaju zadacima

	<ul style="list-style-type: none"> • Vole čitati • Uglavnom uredno pišu • Pamte stvarajući mentalne slike • Slikovito razmišljaju • Lako ih je omesti vizualnim podražajima • Usredotočuju se na velike slike i uspješno planiraju • Govorene upute su im teške • Pamte lica • Prvi dojam im ostavlja jaku impresiju • Vole crtati i skicirati, imaju uredan rukopis • Vole koristiti boje • Opažaju detalje • Često brzo razmišljaju
AUDITIVNO – slušati, čuti	<ul style="list-style-type: none"> • Razgovaraju sami sa sobom • Otvoreni su i društveni • Dok čitaju, šapću sami sebi i vole pjevati dok obavljaju zadatak • Pažljivo biraju riječi • Pamte po koracima u nizu • Svjesni ritma • Lako ih je omesti auditivnim podražajima • Imaju poteškoća s pisanim uputama • Pamte imena • Raspoznaju ljude po glasu • Vole glazbu • Vole govoriti i slušati • Često pamte mimiku i ritam nečijeg govora i isto tako ga reproduciraju • Uglavnom trebaju vremena za razmišljanje i razgovor sa samim sobom • Procjenjuju situacije na temelju toga kako im zvuče
KINESTETIČKO	<ul style="list-style-type: none"> • Većinu vremena su u pokretu

– činiti, raditi	<ul style="list-style-type: none"> • Po prirodi su društveni i otvoreni • Lupkaju olovkom ili nogom tijekom učenja • Uglavnom ne vole čitati • Imaju problema s nečitkim rukopisom • Dobro koordiniraju tijelom, imaju dobre reflekse • Vole dodir, često dodiruju ljude dok im govore • Treba im vremena za razmišljanje • Vole isprobavati nove stvari • Bolje pamte što su napravili nego što su čuli ili vidjeli • Koriste geste i mimiku
------------------	---

Izvor: Penger, S., Tekavčić, M. (2009). Testing Dunn & Dunn`s and Honey and Mumford`s learning style theories: The case of Slovenian higher education system, *Management*, 14 (2): 1-20

4.3.1. AUDITIVNI STIL UČENJA

Kao što mu i sam naziv govori, auditivan stil učenja odnosi se na učenje slušanjem, dakle učenici kojima je auditivan stil učenja dominantan uče slušajući sadržaje, zadatke, upute itd. Ovakvi učenici fokusiraju se na zvukove koji ih okružuju stoga im je od iznimne važnosti čuti i razumjeti poučavatelja dok govori. Za poučavatelja je vrlo važno prepoznati učenika koji uči auditivnim stilom i takvim učenicima treba govoriti glasno i razgovijetno. Američki znanstvenici otkrili su kako tek 25% učenika uči auditivnim stilom. Prepoznati ih se može tako što oni često reproduciraju poučavateljev ritam govora, naglaske i sintagme kojima se poučavatelj služi. Budući da auditivni učenici, odnosno oni koji uče auditivnim stilom, u jednom školskom satu mogu zapamtiti čak 75% novih podataka koje su čuli važno je da prisustvuju nastavi. Također, razlikujemo dvije vrste auditivnog stila učenja, odnosno dva tipa učenika koji uče auditivnim stilom: auditivno – eksterne i auditivno – interne učenike. Auditivno – eksterne učenike možemo prepoznati po tome što uglavnom jako brzo govore, lako ih je omesti, ali pamte korake i postupke u učenju. Takvi učenici vole razgovarati i debatirati, vole pričati i prepričavati i najbolje uče učeći naglas. Za razliku od auditivno – eksternih učenika, auditivno – interni učenici najčešće vole razgovarati sami sa sobom, dakle sami sebi govore, postavljaju pitanja i daju odgovore. Budući da određen postotak učenika uči auditivnim stilom, važno je u poučavanju koristiti usmena izlaganja, kako ona poučavateljeva, tako i ona drugih učenika. Da bi učitelji potaknuli pozorno slušanje, poželjno je zadati zadatke tijekom slušanja kao što su npr. zapisivanje nepoznatih riječi ili nekih važnih činjenica. Također, auditivnim učenicima važno je i sve vizualne materijale potkrijepiti govorom, a napisane upute izgovoriti. Poučavatelji koji poučavaju auditivne učenike u svojem poučavanju mogu se koristiti i glazbom. Osim toga, poželjno je u nastavi organizirati debate, ovisno o stupnju učenja (Grgić, Kolaković, 2010). U obzir treba uzeti i činjenicu da su učenici koji uče auditivnim stilom, bio on eksteran ili interan, često bolji u usmenim nego u pismenim ispitivanjima. Auditivnim učenicima može se pomoći tako da im se dozvoli da snimaju poučavateljevo izlaganje i upute te zadatke koje im zadaje jer kasnije mogu preslušavati snimke. Također, učenje na glas ili u paru također im uvelike pomaže. Isto tako, za auditivne učenike važno je imati tihiu okolinu u kojoj uče budući da ih svi drugi zvukovi mogu ometati i skrenuti pažnju s bitnoga.

4.3.2. VIZUALNI STIL UČENJA

Vizualni stil učenja odnosi se na usvajanje novih sadržaja gledanjem, promatranjem i proučavanjem. Učenici koji uče vizualnim stilom sposobni su u jednom školskom satu usvojiti čak 75% novih sadržaja koje su vidjeli, baš kao i učenici koji uče auditivnim stilom. Takvih učenika je nešto veći postotak nego što je onih koji uče auditivnim stilom. Prema Grgić i Kolaković (2010) istraživanjima koja su proveli američki znanstvenici utvrđeno je kako je oko 40% učenika, dakle većina, vizualnog tipa. Učenici kojima je dominantan stil učenja vizualan uglavnom imaju poteškoće s recepcijom govorenih uputa i zadataka, pa je iznimno važno za poučavatelja da takve učenike prepozna i zbog njih glavninu primjera i uputa koje im daje i zapiše ili na neki drugi način prikaže učenicima. Vizualni učenici vole fotografije, slike, grafikone, sheme, umne mape, filmove, plakate, simbole, crtanje, pisanje itd (Grgić, Kolaković, 2010). Prilikom učenja vizualni učenici često koriste razne olovke ili markere u boji kojima ističu bitno. Uglavnom su dobri čitači i preferiraju sami čitati, a manje vole da im se čita. Ovakvim učenicima važno je osigurati okolinu za rad u kojoj im ništa neće odvracati pažnju, tj. potrebno je ih udaljiti od prozora ili vrata. Za razliku od auditivnih učenika, vizualni učenici puno bolje uče samostalno. Također, za učenike koji uče vizualnim stilom specifično je da brzo govore i jako dobro uočavaju detalje. Osim toga, uglavnom su uredni i organizirani, a nered ih ometa. Jako dobro pamte lica i izgled osobe. Lako ih je prepoznati jer često šaraju tijekom predavanja, vole crtati i pisati i uglavnom imaju lijep rukopis.

4.3.3. KINESTETIČKI STIL UČENJA

Kinestetički stil učenja podrazumijeva učenje taktilno, odnosno dodirrom ili pokretom. Takvih učenika otprilike je onoliko koliko i onih koji uče auditivno, oko 25%. Isto tako, kao i auditivni i vizualni učenici, kinestetičkim načinom učenja učenici kojima je to dominantan stil mogu usvojiti oko 75% sadržaja u jednom školskom satu. Dominantno kinestetičke učenike lako je prepoznati: tjelesno su veoma aktivni, stalno su u pokretu, ne mogu biti mirni, koriste se mimikom i gestikulacijom, uglavnom su neorganizirani i u takvom okruženju najbolje uče. Također, jako vole pažnju i osobni kontakt, a fokusirani su na neverbalnu komunikaciju, kako onu tuđu, tako i vlastitu. Za razliku od auditivnih učenika, važan im je način na koji se nešto kaže, a ne kako je to rečeno. Uvjetno možemo reći da je učenje za njih nalik igri. Da bi poučavatelj zadovoljio potrebe učenika koji uče kinestetičkim stilom, u poučavanju treba koristiti što više zornih, opipljivih izvora učenja i materijala, ali i dozvoliti im da se kreću. Od velike koristi ovakvim učenicima je vlastita izrada materijala za učenje, crtanje, oblikovanje modela, izrada raznih kartica ili bilo kojih drugih materijala za nastavu. Isto tako kinestetički učenici vole učenje izvan tradicionalnog okruženja, učionice. Nastava u prirodi i terenska nastava djeluju vrlo poticajno na ovakve učenike. Učitelji često imaju bojazan od ovakvih učenika, ali nepotrebno. Poučavateljeva kreativnost i poznavanje ovoga stila daju brojne mogućnosti za zadovoljavanje potreba kinestetičkih učenika. Samo neke od ideja su da povremeno pretvore razred u kazalište, da s učenicima igraju razne didaktičke igre, npr. pantomimu (Grgić, Kolaković, 2010). Također, da ne bi ometali druge učenike krećući se, za učenike koji uče kinestetičkim stilom poželjno je stiskati stres lopticu ili neko slično pomagalo.

4.4.PREGLED ZNAČAJNIJIH ISTRAŽIVANJA O STILOVIMA UČENJA

Brojni istraživači u području psihologije proveli su istraživanja o stilovima učenja u praksi kako bi potvrdili teorijski okvir stilova učenja. Nadalje će biti govora o samo nekim istraživanjima u području stilova učenja.

„Učenikova samostalnost kroz prizmu stilova učenja u Europskome jezičnom portfoliju“ autorica Nataše Košute i Sanje Vičević Ivanović jedno je od istraživanja završeno 2015. godine, a cilj ovoga istraživanja bio je ispitati način primanja i posredovanja informacija u nastavi njemačkoga jezika među učenicima između jedanaest i petnaest godina, a s obzirom na tipove učenika navedene u Europskom jezičnom portfoliju. Valja istaknuti kako se ovdje radi o vizualnom, auditivnom i tipu učenika koji dominantno uče neposrednom uporabom jezika. U periodu od 2010. do 2012. godine autorice su analizirale školske udžbenike i radne bilježnice za nastavu njemačkog jezika kao drugog stranog jezika, anketirale su 22 učitelja te ispitale način posredovanja informacija na uzorku od 147 učenika. Zaključak ovoga istraživanja bio je da učenici uglavnom prednost daju vizualnom stilu učenja, što i ne čudi budući da je ranije dokazano kako najveći postotak učenika, njih oko 40% dominantno uči vizualnim načinom. Isto tako, analizom nastavnih materijala utvrđeno je kako su u najvećoj mjeri oni prilagođeni vizualnom tipu učenika. Anketiranjem poučavatelja zaključilo se kako oni procjenjuju da svoju nastavu u jednakoj mjeri prilagođavaju svim tipovima učenika koji su bili predmetom ovoga istraživanja, uz iznimku da je nešto manje zastupljen vizualni način prijenosa informacija. Također, autorice ovoga istraživanja zaključuju kako bi svaki poučavatelj na početku rada s novim učenicima trebao ispitati stilove učenja svakog pojedinca. (Košuta, Vičević Ivanović, 2015).

Postoji i još jedno istraživanje o stilovima učenja u nastavi stranoga jezika, ovoga puta radi se o nastavi engleskog jezika. Istraživanje pod nazivom „Osvrt na stilove učenja engleskog jezika u osnovnoj školi“ provele su autorice Dragana Rajić, Danijela Šegedin i Sanja Čurković Kalebić 2001. godine među osnovnoškolcima, a cilj ovoga istraživanja bio je dobiti uvid u stilove učenja učenika te ispitati utjecaj spola i uspjeha na stilove učenja. U istraživanju su se koristile upitnikom *Learning Style Survey for Young Learners* Cohena i Oxfordove (2001). Ovaj upitnik ispituje čak 11 podvrsta stilova učenja, a zaključeno je kako oko 60% učenika smatra da bolje uče ako informacije zapisuju, što odgovara vizualnom stilu učenja. Također, polovina učenika ističe da vole razgovarati o onome što uče s drugim osobama što je

karakteristika auditivnog stila učenja. Što se tiče kinestetičkog stila učenja, trećina učenika voli pokret pri učenju, odnosno trebaju česte pauze i ne mogu dugo sjediti na jednom mjestu (Rajić i sur., 2011).

Interesantno je i istraživanje iz 2009. godine „Stilovi učenja u nastavi stranoga jezika: studija slučaja bosanskih učenika engleskoga jezika“ kojeg su provele Izabela Dankić i Amira Ahmetpahić s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Njihovo istraživanje provedeno je na uzorku srednjoškolskih učenika, a dobiveni rezultati razlikuju se od prethodno opisanih istraživanja. Naime, one su došle do zaključka kako su dominantni stilovi učenja na izabranom uzorku auditivni i kinestetički stil, dok vizualni stil nije zastupljen među učenicima, štoviše, prema njemu izražavaju negativan stav. Ovo se može objasniti teorijom da su stilovi učenja podložni promjeni tijekom odrastanja (Dankić, Ahmetpahić, 2009).

Treba spomenuti i rad iz 2010. godine pod nazivom „Primjena stilova i nastavnih strategija u nastavi hrvatskoga kao inoga jezika“. Njegove autorice su Ana Grgić i Zrinka Kolaković, a cilj ovoga rada jest osvijestiti učenicima i poučavateljima da stilovi učenja postoje te da je jako važno prepoznati ih zbog prilagođavanja nastave svim učenicima. Dakle, autorice ističu kako nijedna nastavna strategija, koliko god ona dobra bila, nikada ne odgovara svim sudionicima nastavnog procesa te kako je bitno koristiti različite i raznolike strategije kako bi se zadovoljile potrebe svih učenika budući da svaki pojedinac ima svoj omiljeni stil učenja. Također, autorice u svom radu iznose i prijedloge i konkretne primjere nastavnih strategija za svaki od stilova učenja u nastavi hrvatskoga jezika (Grgić, Kolaković, 2010).

„Perfekcionizam, školska motivacija, stilovi učenja i akademski uspjeh darovitih i nedarovitih učenika“ naziv je istraživanja iz 2014. godine. Istraživači su ovim istraživanjem htjeli pokazati razlike među darovitim i nedarovitim učenicima u kontekstu motivacije, školskog uspjeha i stilova učenja. Zaključili su kako navedeni faktori značajno razlikuju darovite i nedarovite učenike. Nedaroviti učenici imaju višu razinu motivacije te uglavnom uče auditivno, za razliku od darovitih učenika kojima su dominantni stilovi učenja vizualni i kinestetički, a postižu i bolji uspjeh. Zanimljiva je činjenica da autori ovog istraživanja zagovaraju više ovakvih

istraživanja, posebice onih longitudinalnih zbog pretpostavke da se stilovi učenja starenjem mogu promijeniti (Altun, Yazici, 2014).

Značajan doprinos razumijevanju stilova učenja donosi i istraživanje „How Teachers Teach to Students with Different Learning Styles“ koje je provedeno 2002. godine. Rezultati ovoga istraživanja podijeljeni su u tri kategorije: 1) kako učitelji govore o različitim stilovima učenja učenika, 2) kako učitelji reagiraju na različite stilove učenja učenika i 3) zašto učitelji reagiraju na različite stilove učenja učenika. U prvoj kategoriji neki poučavatelji bili su usmjereni na stilove učenja koje učenici nemaju, odnosno prepoznali su koji stil učenja nije tipičan za pojedinog učenika, pa su u odnosu na to zaključivali kojim stilom pojedinac bolje uči. Često su ustrajali u tim zaključcima i inzistirali na tome da bi učenici jedino tako mogli postići rezultate. U drugoj kategoriji rezultata učitelji su se koristili raznim metodama, npr. kvizovima, ali su i velik dio vremena trošili na razgovor s učenicima kako bi shvatili koji im stil učenja odgovara. Prilagođavajući metode poučavanja stilovima svakog pojedinog učenika iziskivalo je više vremena i napora no što bi to bio slučaj s jednom univerzalnom metodom poučavanja cijeloga razreda. Treća kategorija daje odgovor na pitanje zašto učitelji reagiraju na različite stilove učenja, a otkrilo se kako su učitelji pokazali odgovorno ponašanje uvažavajući individualne stilove svojih učenika. Isto tako, učitelji su uzimali u obzir i prijašnja znanja svojih učenika i otkrivali modele i načine na koje ih mogu produbljivati. Zaključno, učitelji obuhvaćeni ovim istraživanjem iskazali su kako im je otkrivanje individualnih stilova učenja svojih učenika predstavljalo izazov i motiviralo ih za rad, a nije im stvaralo prepreku i bojazan za prilagodbu svojega rada u učionici (Haar i sur., 2002).

Jedno od recentnijih istraživanja provedenih na području stilova učenja je ono provedeno 2019. godine za potrebe izrade diplomskog rada „Povezanost demografskih karakteristika i stilova učenja“, a provela ga je Marija Knežević. Rezultati toga istraživanja pokazuju kako kod muškaraca prevladavaju kinestetički i vizualni stilovi učenja, dok je kod žena uglavnom dominantan auditivni stil učenja. Što se tiče korelacije između dobi ispitanika i stilova učenja, nisu utvrđene značajnije razlike. Također, utvrđeno je kako su pojedini stilovi učenja povezani sa smjerom studija, odnosno studenti različitih smjerova studija uglavnom pokazuju afinitete prema različitim stilovima učenja (Knežević, 2019).

5. STILOVI UČENJA KAO ELEMENT PEDAGOŠKIH AKATA

Već smo zaključili kako su stilovi učenja važan element u učenju i poučavanju i imaju velik značaj u usvajanju novih sadržaja, ali su i ključan čimbenik suvremene nastave usmjerene na učenika. Da bi se nastavni proces kvalitetno pripremio i prilagodio učenicima, neizostavno je već spomenuto obrazovanje poučavatelja, ali u obzir treba uzeti i akte koji poučavateljima daju smjernice za rad. S tog aspekta, učitelji su često u organizaciji i pripremi nastavnog procesa prepušteni sami sebi, vlastitoj kreativnosti, motiviranosti i mogućnostima, pa nije neobično da nerijetko od državnih vlasti i ministarstva obrazovanja traže pomoć. Važno je da učitelji, ali i škole imaju potporu vlasti jer takav odnos doprinosi kvaliteti izvođenja nastave, što posljedično znači i bolje obrazovane učenike. Samo jedan od aspekata pomoći vlasti učiteljima je putem zakona i kurikula koji se propisuju, pa valja prikazati zastupljenost stilova učenja i poučavanja u tim aktima.

Temeljni akt kojim se propisuju dužnosti i prava sudionika u odgojno-obrazovnom procesu je „Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi,“. Bez obzira na to što je ovaj zakon skup općenitih pravila koja vrijede za odgojno-obrazovne ustanove, neki članci dotiču se i prilagođavanja nastave stilovima učenja. Članak 67. navedenoga zakona koji govori o sigurnosti i zaštiti zdravlja u obrazovnim ustanovama sadrži stavak koji propisuje da su školske ustanove dužne osigurati uvjete za uspješnost svakog učenika u učenju. Ovaj stavak može se protumačiti na način da su poučavatelji dužni prilagoditi svoje poučavanje stilu učenja svakog učenika budući da je upravo to jedan od uvjeta da učenik bude uspješan u učenju. No nije ovo jedini članak i stavak koji učiteljima daje mogućnost prilagođavanja nastavnog procesa svim učenicima. Kao ciljevi i načela odgoja i obrazovanja Člankom 4. obuhvaćeni su i ovi stavci: osiguravanje sustavnosti načina poučavanja učenika, poticanje i unaprjeđivanje njihovog intelektualnog, tjelesnog, estetskog, društvenog, moralnog i duhovnog razvoja u skladu s njihovim sposobnostima i sklonostima, zatim stavak koji govori da se obrazovanje temelji na jednakosti obrazovnih šansi za sve učenike prema njihovim sposobnostima, stavak koji govori o autonomiji učitelja u smislu planiranja vlastitog rada, ali prema smjernicama nacionalnog obrazovnog okvira i u skladu s važećim kurikulima, nastavnim planovima i programima te državnim pedagoškim standardom i onaj koji ističe pravo učenika na dotok informacija utemeljenih na suvremenim znanstvenim i

obrazovnim standardima važnim za potpun i skladan razvoj učenikove osobnosti. Dakle, zakonom je propisano da su učitelji dužni osigurati jednake šanse za sve učenike uzimajući u obzir njihove sposobnosti i sklonosti, a pritom imaju slobodu učiniti to na koji god način žele. Kao sklonost se ovdje svakako ističu stilovi učenja učenika čije poznavanje i razumijevanje poučavatelju svakako mogu biti od velike koristi pri osmišljavanju nastavnog procesa koji provode, a da pritom pruže jednake šanse svim učenicima. Također, učenicima je potrebno osigurati valjane izvore informacija i sadržaja koji im se prenose, a upravo je ovo dio koji učiteljima pruža mogućnost, ali i obvezuje ih da u nastavi koriste nastavna sredstva koja su u skladu sa stilovima učenja učenika (Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi RH, 2008). Nažalost, nigdje u Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi ne navodi se pojam stilovi učenja niti se učitelje obvezuje na uvažavanje stilova učenja učenika, već sve ovisi o individualnom tumačenju članaka i stavaka, pa na svu sreću to nije jedini akt kojega su se učitelji dužni pridržavati.

Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, odnosno NOK, ističe važnost odgoja i obrazovanja usmjerenoga na učenika i samim time podrazumijeva prihvaćanje različitih stilova učenja učenika i razvoj među učenicima općenito (Nacionalni okvirni kurikulum, 2011). Iz navedenoga proizlazi kako je nužno odobravanje različitosti među učenicima što za cilj ima prihvaćanje različitosti općenito, pa tako i kada su u pitanju stilovi učenja te učenje kroz različitosti. Također, ovim kurikulumom dane su i brojne ideje koje potiču korištenje različitih stilova učenja i poučavanja i ciljevi koji se ostvaruju njihovim korištenjem. Nadalje će biti rezimirane mogućnosti koje ovaj kurikulum pruža poučavateljima u zadovoljavanju različitih stilova učenja svojih učenika. Što se vizualnog stila učenja tiče dane su brojne upute za svaki nastavni predmet. U umjetničkom području koje prema kurikulu obuhvaća širok spektar različitih umjetnosti: Glazbenu kulturu, dramsku kulturu, Umjetnost pokreta i plesa, Filmsku i medijsku kulturu i umjetnost te Vizualne umjetnosti i dizajn postoji pregršt vizualnih elemenata. Samo neki od ciljeva umjetničkog područja i njegovih potkategorija odnose se na opažanje, doživljavanje i imenovanje vizualnih elemenata gdje će učenici aktivnom pažnjom doživljavati i otkrivati vizualno umjetnička djela i oblike vizualnog stvaralaštva te primati njihove poruke, zatim učenici trebaju uočiti, prepoznati i razlikovati osnovne

vizualne elemente, ali ih i primijeniti u svojem izražavanju. Od učenika se također zahtjeva da prepoznaju sastavnice likovno-vizualnog stvaralaštva u različitim vizualno-umjetničkim medijima kao što su crtež, slika, fotografija, skulptura, arhitektura, film itd. Ali nije samo umjetničko područje ono koje promiče vizualni stil učenja. Matematičko područje isto tako naglašava vizualne elemente u nastavi, posebice kada je riječ o konceptu oblika i prostora (NOK, 2011). Valja naglasiti da je u nekim područjima teško razlučiti vizualno i auditivno te se oni preklapaju, posebice se to odnosi na jezično-komunikacijsko područje. U navedenom području očekuje se od učenika da oblikuju i razumiju složene audiovizualne poruke te da oblikuju i predstavljaju vlastite filmske i medijske uratke. Također, učenici trebaju koristiti simbole i znakove u audiovizualnoj komunikaciji, ali i obrađivati zvuk, crtež, sliku pri čemu je naglasak na preslušavanju i pregledavanju audiozapisa i videozapisa gdje je važno znati upotrebljavati naredbe i simbole za početak, zaustavljanje i privremeno zaustavljanje reprodukcije. Međutim, postoje i elementi koji se odnose isključivo na auditivan stil učenja. Ističe se da u multimedijskoj nastavi učenici pri obradi zvuka trebaju stvarati vlastite zbirke audiozapisa i pravilno ih pohranjivati i reproducirati. Osim što je auditivnost zastupljena u ovakvim aktivnostima, ne smije se zanemariti književnost i jezik općenito. Tako učenici u tom području trebaju birati teme za slušanje među raznim neknjiževnim i književno umjetničkim tekstovima, ali i razlikovati spontano slušanje takvih tekstova od slušanja s namjerom. Također, važno je da učenici budu osposobljeni za procjenu kako jezičnih, tako i sadržajnih podataka iz navedenih tekstova. Budući da je učenicima kojima je auditivan stil učenja dominantan slušanje neophodno jer predstavlja najvažniji izvor informacija, potrebno je kod učenika razviti pozitivan stav prema slušanju u svim situacijama. Ne treba zanemariti niti Glazbenu kulturu koja posebno zadovoljava potrebe učenika s auditivnim stilom učenja, a u kojoj su dane brojne mogućnosti za izražavanje glazbom. Nacionalnim okvirnim kurikulumom nisu zanemareni niti učenici dominantno kinestetičkog stila učenja. Kinestetički stil učenja zastupljen je uglavnom u svim područjima, a posebice se ističe u umjetničkom području. Jedna od važnijih umjetnosti koja je prikladna za kinestetički stil učenika je ples. Kurikulumom se potiče ovladavanje strukture pokreta i plesa što učenicima pruža mogućnost razvoja vještina i tehnika tijela kao sredstva umjetničkog plesnog izraza na razini postave tijela, jednostavnih oblika ravnoteže i prijelaza položaja. Također, učenici će svoje potrebe za kinestetičkim učenjem zadovoljiti osmišljavanjem i oblikovanjem pokreta.

Niti u domeni vizualnih umjetnosti kinestetički stil učenja nije zanemaren. Svoje potrebe za kinestetičkim učenjem učenici će moći zadovoljiti oblikovanjem likovnih radova, kako onih dvodimenzionalnih, tako i trodimenzionalnih iz područja dizajna. Jasno je da kinestetički stil učenja zahtjeva metode i strategije različite od auditivnog i vizualnog stila, a posebice je to izraženo u tjelesnom i zdravstvenom području. Svrha tjelesnog i zdravstvenog područja je razviti pozitivan stav prema tjelesnoj aktivnosti, ali i pomoći u razvoju motoričkih sposobnosti i znanja (NOK, 2011). Iz svega navedenog može se zaključiti kako Nacionalni okvirni kurikulum precizno određuje ciljeve koji bi trebali biti postignuti i koji odgovaraju učenicima u smislu zadovoljavanja njihovih potreba za različitim stilovima učenja i poučavanja. Navedeno se posebice ističe u umjetničkom području gdje su istaknuti ciljevi i nastavne metode koji odgovaraju učenicima s različitim stilovima učenja. Nažalost, u ostalim područjima nedostaje ciljeva koji mogu zadovoljiti potrebe svih učenika. Jezično i matematičko područje djelomično sadrže ciljeve koji mogu zadovoljiti potrebe većine učenika, međutim puno manje u odnosu na ranije spomenuto umjetničko područje. Što se tiče prirodoslovnog i društveno-humanističkog područja, ciljevi i metode koji zadovoljavaju potrebe različitih stilova učenja su u potpunosti izostavljene. Dakle, kao zaključak se može odrediti da su prema kurikulu zastupljeni ciljevi i nastavne metode koje potiču poučavatelje na korištenje različitih stilova učenja i poučavanja, ali nisu dovoljno razrađene i raspoređene su u samo nekim područjima što dovodi do činjenice da učitelji nemaju dovoljno poticaja za osmišljavanje nastavnog procesa prilagođenog različitim stilovima učenja učenika te da su u planiranju nastave prepušteni vlastitim idejama i resursima za zadovoljavanje različitih potreba učenika.

S druge pak strane, Nastavni plan i program za osnovnu školu donosi detaljnije upute za provedbu nastavnog procesa i stoga je važno analizirati i ovaj dokument. Kao ciljevi odgoja i obrazovanja u osnovnoj školi ističu se dvije stavke: stvoriti mogućnosti da svako dijete uči i bude uspješno te ona da je potrebno osposobiti učenike za učenje, naučiti ih kako učiti i pomoći im u učenju. Što se tiče auditivnog i vizualnog stila učenja, poučavatelje se potiče da u nastavi koriste audio-vizualna sredstva kroz različite aktivnosti kao što su posjete raznim izložbama. Ovakve aktivnosti mogu biti izrazito dobre u zadovoljavanju potreba učenika s dominantno auditivnim ili vizualnim stilom učenja. Također, učenike se potiče da

koriste razne audio i vizualne sadržaje poput knjiga, crteža, slika fotografija, filmova, tonskih i videozapisa. Ne smije se zanemariti niti uloga likovne kulture u zadovoljavanju potreba učenika koji uče vizualnim stilom jer osposobljava učenike za likovno izražavanje i čitanje likovnih djela. Vizualni i auditivni sadržaji prisutni su i u jezičnom području slično kao i u nacionalnom okvirnom kurikulumu. Važno je istaknuti kako je kinestetički stil učenja ovdje dobio zanimljivu funkciju u jezičnom području pa se tako važnost pridaje neverbalnoj komunikaciji, odnosno sporazumijevanju pokretom. Na ovaj način mogu se zadovoljiti potrebe dominantno kinestetičkog stila učenja budući da se učenje odvija u situacijama u kojima se koriste geste, mimika i pokret općenito. Isto tako se naglašava i u glazbenoj kulturi pri izražavanju uz glazbu, dakle plesom i raznim glazbenim igrama. Naravno, tjelesna i zdravstvena kultura zadovoljava glavnu potrebu učenja kinestetičkim stilom jer pruža mogućnost učenicima da se motorički izražavaju u brojnim aktivnostima. Također, ovo područje ima za cilj zadovoljiti potrebe učenika za kretanjem što je direktno povezano s kinestetičkim stilom učenja. Ovim aktom najopširnije je prikazan uvid u metode koje bi se trebale koristiti u nastavi, a koje potiču učenike da uče sebi svojstvenim stilom. Međutim i ovdje je nedostatak upotrebe različitih stilova učenja u nekim drugim područjima osim umjetničkog i jezičnog, ali ipak je prisutan u izbornim nastavnim temama. Nažalost, jako malo vremena posvećuje se razvoju i korištenju različitih stilova učenja i pratećih nastavnih metoda. Također, nastavni proces se prilagođava stilovima učenja samo u nekim programskim područjima što bi svakako trebalo doraditi, odnosno metode koje su prikladne pojedinim stilovima učenja trebalo bi prilagoditi i ostalim područjima koja su zapostavljena. Tako je potrebno u društveno – humanističkom području u predmetima kao što su geografija ili povijest osvijestiti korištenje što različitijih metoda da bi i takva nastava zadovoljila potrebe svih učenika. I najmanje smjernice mogu potaknuti učitelje da svoju nastavu oblikuju kreativno i da uvažavaju različite potrebe učenika, međutim nedostatak istih kao rezultat često ima monotonu, jednoličnu, tradicionalnu predavačku nastavu koja može zadovoljiti potrebe manjeg broja učenika stoga je nužno potaknuti poučavatelje da razumiju potrebe svojih učenika i u skladu s time prilagode svoje poučavanje.

Ovi akti, dakle, sadrže određene smjernice i upute za prilagođavanje nastave stilovima učenja učenika i daju naslutiti da se različite učeničke potrebe uvažavaju,

međutim nužno je poučavateljima ponuditi konkretne smjernice za prepoznavanje stilova učenika i konkretne upute kako da te potrebe zadovolje.

6. ISTRAŽIVAČKI DIO

6.1. UPITNIK ZA DETEKCIJU STILOVA UČENJA UČENIKA

Budući da ranije analizirani dokumenti u praksi nisu od velike koristi kada je otkrivanje stilova učenja učenika u pitanju, potrebno je prikazati jednu od mogućnosti prepoznavanja specifičnih stilova učenja. Kristina Ana Šprljan i Andreja Rosandić u svom priručniku namijenjenom poučavateljima tvrde da se stilovi učenja mogu prepoznati intuitivno, odnosno da je moguće otkriti stil učenja učenika opažanjem, međutim često to nije dovoljno precizno, pa su u svom priručniku predstavile upitnike za ispitivanje stilova učenja, onaj za učenike i onaj za odrasle. Upitnike je moguće ručno ocijeniti jer se sastoje od pitanja koja se odnose na sklonosti učenika. Svakom pitanju odgovara jedan ili više ponuđenih odgovora, a važno je odgovarati u skladu s prvotnom reakcijom, bez premišljanja. Svaki ponuđeni odgovor nosi bodove koje je naposljetku potrebno zbrojiti, zasebno za svaki od četrnaest dijelova upitnika. Nakon zbrajanja bodova, preostaje interpretirati dobivene rezultate. Rezultati ovoga upitnika učeniku mogu pomoći osvijestiti vlastiti dominantni stil učenja, a osim toga nude i preporuke za učenje svojstveno svakom stilu učenja. Također, ovaj upitnik može prepoznati i učenike koji nemaju jedan dominantan stil učenja. Osim što rezultati ovoga upitnika mogu pomoći poučavateljima u razumijevanju potreba učenika, potrebno je i roditelje upoznati s istim kako bi se i oni prilagodili potrebama svojega djeteta. Također, važno je i učenicima osvijestiti njihov stil učenja, ali i ponuditi im metode kojima mogu zadovoljiti vlastite potrebe kada je učenje u pitanju.

Da provođenje ovakvih upitnika ne bi bilo samo sebi svrha, potrebno je učenicima osvijestiti način na koji najbolje uče i ponuditi im rješenja kako da zadovolje svoje potrebe vezane uz učenje. Također, učenici i poučavatelji zajednički trebaju definirati pravila ponašanja u razredu te posljedice za nepoštivanje donesenih pravila. Navedeno je važno da bi korištenje prikladnih stilova učenja u nastavi bilo kvalitetno provedeno. (Šprljan, Rosandić, 2008).

Upitnik za učenike koji se sastoji od 14 kategorija nalazi se u prilogu pod nazivom *Prilog 1. Upitnik za učenike (Šprljan, Rosandić, 2008)*.

Nakon ispunjavanja ovoga upitnika, preostaje interpretirati rezultate. Rezultati ovoga upitnika učenicima pomažu pri osvješćivanju vlastitog stila učenja i

time ga potiču na svakodnevno korištenje istoga. Treba naglasiti da dominantan stil učenja detektiramo ako je učenik označio tri ili četiri tvrdnje u pojedinoj kategoriji, ali isto tako nudi i savjete ukoliko je učenik označio samo jednu ili dvije tvrdnje što znači da taj stil nije dominantan, ali se također koristi.

U prvoj kategoriji koja se odnosi na zvuk, odnosno detektira auditivni stil učenja pokazalo se da je učenicima potrebna ili tišina ili zvuk. Ukoliko učenik nema auditivan stil učenja kao dominantan preporučuje se učenje s čepićima u ušima, na tihom mjestu kao što je vlastita soba, knjižnica ili neka druga mirna prostorija, a potrebno je i izbjegavati druge osobe koje mogu ometati učenje. Ukoliko se upitnikom utvrdi da je dominantan stil učenja auditivan nude se sljedeća rješenja: učenje uz glazbu ili na javnom mjestu, npr. u parku. Što se tiče učenja uz glazbu, potrebno je otkriti koji glazbeni žanr odgovara procesu učenja pojedinca.

Sljedeća kategorija koju ovaj upitnik ispituje odnosi se na svjetlost, odnosno tamu. Ukoliko učenik voli učiti pri jakom svjetlu, treba paziti da ono ne bude direktno usmjereno u materijal koji je predmet učenja kako ne bi došlo do umaranja oka. Ako učenik preferira učenje pri maloj količini svjetlosti treba eksperimentirati s jačinom svjetlosti i kontrastom podloge i slova s materijala iz kojeg se uči uz pomoć folija u boji. Također, ukoliko se učenje odvija u prostoriji u kojoj nije moguće samostalno regulirati svjetlost, savjetuje se nositi naočale ili šiltericu.

Kada je kategorija temperature u pitanju, učenicima može odgovarati hladnoća ili toplina. Ukoliko učenik ima potrebu za toplinom, preporučuje se nošenje dodatne odjeće, dok se pri potrebi za hladnoćom savjetuje suprotno.

Sljedeća kategorija koja se ovim upitnikom ispituje je ona vezana uz prostor. Detektirati se može imaju li učenici potrebu za formalnim ili neformalnim okruženjem. Ukoliko učenik ima potrebu učiti u formalnom okruženju, to se odnosi na uspravno sjedenje na tvrdom stolcu, pri čemu treba paziti na povremeno razgibavanje i istežanje te udobnost. Neformalno okruženje podrazumijeva učenje na podu, fotelji ili krevetu iz čega se zaključuje kako učenik ima potrebu za djelomičnim ležanjem ili pružanjem udova.

Što se tiče motivacije, ona može biti unutarnja ili vanjska. Unutarnja motivacija podrazumijeva učenikovo zadovoljstvo zbog uspjeha, radoznalost i

otvorenost prema novim sadržajima. Da bi se zadovoljila unutarnja motivacija savjetuje se sastaviti popise stvari koje se žele naučiti ili postići i na taj način sistematizirati učenje. Kada je riječ o vanjskoj motivaciji, valja detektirati stil učenja i pridržavati ga se. Npr. za zadovoljavanje potreba učenika koji uče kinestetičkim stilom preporučuje se kretanje, dodirivanje predmeta i česte promjene okruženja u kojem se uči. Također, poželjno je učiti i o području koje je učeniku zanimljivo i omogućiti mu da uči u skladu s vlastitim stilom učenja što može potaknuti motiviranost.

Ustrajnost može biti analitička ili globalna, ali može i izostati. Analitička ustrajnost podrazumijeva svijest učenika o zadatku i njegovom izvršavanju. Globalna ustrajnost pak znači suprotno, učenik često započinje više zadataka odjednom i pokušava uspoređivati svoj napredak s ostalima. Kod ovakvih učenika potrebno je postaviti ciljeve i korake da bi rješavanje bilo uspješno. Neustrajni učenici uglavnom kasne s izvršavanjem zadataka pa im je potrebno učenje organizirati i pokušati učenje uključiti njegovo područje interesa da bi ga se potaknulo.

Sljedeća kategorija odnosi se na konformizam. U ovoj kategoriji možemo razlikovati četiri vrste učenika: konformiste, nekonformiste, odgovorne i neodgovorne. Konformisti vole dobivati jasne upute, ali potrebno ih je poticati da sami strukturiraju svoj rad te izgrade vlastiti stil učenja. Nekonformisti ne vole kada ih se upućuje u rješavanje zadataka, pa uglavnom sami istražuju mogućnosti. Odgovorni učenici održavaju svoja obećanja i pravedni su, a neodgovorni učenici uglavnom pogrešno postupaju, često opravdavaju svoje postupke, krše obećanja i neozbiljni su stoga im je potrebno postavljati pravila.

Što se strukture tiče, razlikujemo učenike koji zahtijevaju da ih se usmjeri i ponude im se upute te one koji su samostalni u izvršavanju zadataka.

U kategoriji učenja u grupama mogu se detektirati učenici koji vole učiti samostalno, u paru, u skupini ili s iskusnom osobom, ali oni kojima odgovaraju različiti načini učenja. Važno je u nastavi kombinirati različite oblike rada i time zadovoljiti potrebe svih učenika.

Kada je riječ o kategoriji osjetila, stilovi učenja su najizraženiji i najlakše ih je detektirati. Tu se dakle govori o auditivnom, vizualnom i kinestetičkom stilu

učenja. Osim što se ovdje detektiraju stilovi učenja pojedinca, nude se i savjeti kako koji od stilova učenja zadovoljiti. Kod auditivnog stila učenja savjetuje se slušanje govora i upotreba audiomaterijala. Za vizualni stil učenja preporučuje se čitanje i učenje pomoću slika, fotografija, karti uz korištenje markera i crtanje. Trodimenzionalni materijali, slagalice, hodanje, terenska nastava moguća su rješenja za zadovoljavanje potreba učenika s kinestetičkim stilom učenja. Budući da je u praksi često da učenicima odgovara više stilova učenja, savjetuje se usvajanje novih nastavnih sadržaja započeti sa stilom koji je dominantan, a vježbanje i ponavljanje sadržaja odraditi uz manje dominantne stilove učenja.

Kategorija hrane određuje imaju li učenici potrebu za hranom i pićem za vrijeme učenja ili nemaju. Ukoliko je izražena potreba za konzumacijom hrane i pića, treba paziti da se ne jede hrana s puno šećera i masti. Ako pak hrana ometa učenika pri učenju, učenje treba nastaviti bez iste, a po završetku se nagraditi omiljenom hranom ili pićem.

Učenje u određeno doba dana jasno se može iščitati iz učeničkih odgovora u ovoj kategoriji, pa je tako lako odrediti kada koji učenik najbolje funkcionira i tome pokušati prilagoditi poučavanje i raspored sati.

Kategorija nazvana pokretljivost jednostavno detektira učenike kojima je dominantan stil učenja kinestetički, a takvima se savjetuje da tijekom učenja stoje ili hodaju, povremeno uzmu predah od učenja i taj odmor provedu aktivno. Za one učenike koji ne uče kinestetičkim stilom preporučuje se osiguravanje udobnosti.

Posljednja kategorija ovoga upitnika odnosi se na prepoznavanje globalnog ili analitičkog tipa učenja. Učenici s globalnim pristupom učenju vole vidjeti cjelokupan sadržaj koji uče i često preskaču dijelove nastavnog sadržaja. Uglavnom vole dobiti upute i vremensko ograničenje za izvršavanje zadatka. Savjetuje se koristiti markere u boji i crteže koji im pomažu u svladavanju nastavnih sadržaja. Učenici koje karakterizira analitički pristup učenju uglavnom su organizirani i postupni u radu, a vole detaljne upute i korake za izvršavanje zadatka. Postoje i učenici koji pristupaju učenju i globalno i analitički, pa je prije početka rada dobro odrediti kakav pristup zadatak zahtjeva (Šprljan, Rosandić, 2008).

6.2.INTERPRETACIJA REZULTATA ISPITIVANJA

Budući da je trenutna epidemiološka situacija u zemlji ograničila mogućnosti ispitivanja većeg broja učenika, upitnik iz Priloga 1. sam ponudila jednom učeniku kojeg poznajem. L.K. je učenik 4. razreda osnovne škole, veoma je bistar i u školi ima odlične ocjene. Samom ispitivanju prethodio je razgovor s učenikom općenito o školi, nastavi, učiteljici i suučenicima kako bih stekla dublji uvid u okolnosti učenja. Iako L.K. nema poteškoća s ostvarivanjem dobrih rezultata, kroz razgovor sam ipak zaključila kako mu određene situacije olakšavaju učenje. Također, objasnila sam mu zašto želim razgovarati s njim o školi i učenju, odnosno spomenula sam mu da svaki učenik najbolje uči ako otkrije kako da uči, a da mu ja ovim upitnikom želim pomoći u otkrivanju njegovog vlastitog stila učenja. Budući da je L.K. veoma otvoreno i znatiželjno dijete bio je oduševljen ovom idejom i spremno je prihvatio ispitivanje. Moram napomenuti da učeniku nisam ponudila pisani upitnik koji je trebao sam ispunjavati, već smo usmeno komentirali izjave iz Priloga 1., a potom sam bilježila odgovore za koje se učenik odlučio.

U prvoj kategoriji koja se bavi zvukom, odnosno detektira auditivan stil učenja učenik je odabrao tvrdnje koje se odnose na učenje u tišini, bez raznih pozadinskih zvukova. Iz dobivenih rezultata zaključila sam kako učenik nikako ne uči auditivnim stilom učenja, dapače puno zvukova ga ometa i otežava mu koncentriranje na zadatak.

Sljedeća kategorija koja se odnosi na svjetlo dala je sljedeće rezultate: učenik L.K. voli učiti pri dovoljno svjetlosti, posebice na danjem svjetlu, kraj prozora ili vani.

Što se tiče kategorije temperature, učenik voli toplinu i godišnja doba kao što su proljeće ili ljeto. Također, za hladnijih godišnjih doba, voli kada je u prostoru u kojem uči toplo.

Nadalje, učenik preferira učenje za radnim stolom jer mu se spava ako ne sjedi uspravno ili ako je na krevetu ili trosjedu, pa se ne može u potpunosti koncentrirati.

Kao što je već ranije spomenuto, učenik je otvoren, voli učiti nove sadržaje i veoma je znatiželjan stoga ne iznenađuje da navedeno ističe i prilikom ispitivanja u

kategoriji motivacije. Također, dobro se osjeća kada postiže dobre rezultate jer smatra kako je učiteljici i roditeljima stalo do rezultata koje on postiže.

Usko povezane s prethodnom kategorijom su i kategorija ustrajnosti, kategorija konformizma i odgovornosti te kategorija strukture. L.K. ističe kako uvijek sve zadatke izvršava u potpunosti i ništa ne ostavlja nedovršeno. Također, nitko ga ne treba podsjećati na izvršavanje istih. Međutim, voli kada dobije pisane upute koje mu pomažu u izvršavanju zadataka. Ističe kako često zapisuje upute koje učiteljica daje u školi jer lakše izvršava zadatak ako može vidjeti što i kako treba napraviti. Već ovdje se naslućuje kako učenik preferira vizualni stil učenja.

Jasni rezultati nisu dobiveni u kategoriji koja se odnosi na učenje u grupama. Učenik tvrdi da voli učiti u grupama ili u paru jer smatra da su rezultati bolji ako je u izvršavanje zadatka uključeno više učenika, ali ponekad mu smeta ako je u grupi previše učenika koji stalno govore jer ga to ometa i ne može se koncentrirati.

Kategorija koja se odnosi na osjetila donosi najznačajnije rezultate što se tiče stilova učenja. Ranije je zaključeno kako učenik ne uči auditivnim stilom, a u ovoj kategoriji to se potvrđuje: učenik teško pamti stvari koje mu se govore, ali pokazuje bolje rezultate ako mu je dozvoljeno pročitati o nekoj temi. Ukoliko je tekst koji čita potkrepljen fotografijama, dijagramima, tablicama i sl. rezultati su još i bolji. Ističe da jako voli kada učiteljica u školu donese materijale i primjere koje mogu vidjeti, dodirivati, okretati i na taj način u potpunosti pojmiti. Također, učenik ističe da često skicira, podcrtava i bojama naglašava važnije dijelove sadržaja koje uči jer se tako lakše prisjeća onoga što je pročitao. Sve navedeno su jasni pokazatelji vizualnog stila učenja.

Ne iznenađuju niti odgovori koje učenik daje u kategoriji koja se odnosi na hranu. Već je ranije spomenuto kako L.K. ne voli da ga išta ometa za vrijeme učenja, pa tako za vrijeme učenja ne jede i ne pije, već to radi obično prije učenja.

Također, učeniku odgovara učenje u jutarnjem terminu. Voli rano ustajati i biti u školi ujutro. Ne voli ići u školu popodne, ali kada je popodne u školi rano se budi i piše zadaću i uči ujutro, prije nastave jer je sam kod kuće i nitko ga ne ometa. Ne voli pisati zadaću navečer kada dođe iz škole jer nema dovoljno danje svjetlosti i spava mu se.

Sljedeća kategorija, ona koja se odnosi na pokretljivost, lako otkriva učenike s kinestetičkim stilom učenja. L.K. u ovoj kategoriji naglašava kako sjedi za radnim stolom sve dok ne izvrši zadatke u potpunosti i ne voli da ga se ometa niti ustaje od stola sve dok nije završio započeto. Iz ovoga se zaključuje kako učenik ne uči kinestetičkim stilom učenja.

Posljednja kategorija koja se ispituje ovim upitnikom odnosi se na detekciju globalnog ili analitičkog tipa učenja. Učenik i ovdje ističe da najbolje uči iz tekstova i knjiga te da voli vidjeti slike onoga o čemu uči. Ne voli kada učiteljica često skreće s teme o kojoj govori jer mu to otežava učenje. Najbolje rezultate postiže ako dobije jasne upute koje ga vode korak po korak do cilja, a najdraže mu je ako su te upute pisane. Također, voli teme koje ga korak po korak vode do zaključka, a knjige i časopise gotovo uvijek čita od početka do kraja, bez preskakanja dijelova teksta.

Na kraju valja sagledati i kompletne rezultate koji su dobiveni ispitivanjem učenika te detektirati njegov stil učenja. Dakle, učenik voli učiti u tišini bez ometanja drugih ljudi ili pozadinskih zvukova. Također, za vrijeme učenja ne ustaje, već sjedi sve dok ne izvrši zadatak u potpunosti. Navedeno je pokazatelj da učenik ne uči niti auditivnim niti kinestetičkim stilom učenja. Značajniji rezultati ispitivanja idu u prilog zaključku da ovaj učenik dominantno uči vizualnim stilom. Voli čitati tekstove i knjige, posebice one u kojima ima fotografija, dijagrama, tablica itd. U udžbenicima često bojama ističe ono što smatra važnim jer se tako lakše prisjeća sadržaja. Isto tako, voli kada mu učiteljica daje pisane upute za izvršavanje zadataka, a u suprotnom ih sam zapisuje. Sve navedeno su jasni pokazatelji vizualnog stila učenja.

Budući da sam imala priliku u potpunosti dobiti uvid u okolnosti učenja ovog učenika, zamolila sam ga da mi pokaže svoje bilježnice. Ono što sam vidjela, samo je potvrdilo rezultate dobivene ispitivanjem. Učenik je veoma uredan, ima lijep rukopis, a naslovi, podnaslovi i ostale važne činjenice su gotovo uvijek zapisane u boji ili podcrtane. Isto tako, primijetila sam da učenik gotovo na svakoj stranici bilježnice crta i boja crtež što je također jedna od karakteristika učenika koji uče vizualnim stilom.

7. ZAKLJUČAK

U ovom diplomskom radu obrađena je tema učenja, nastave i stilova učenja. Analizom dostupne literature došlo se do brojnih zaključaka koji pridonose boljem razumijevanju proučavane tematike. Uvodno su objašnjeni polazni pojmovi učenja i nastave koji su neophodni za razumijevanje stilova učenja. U cijelom radu naglašava se neophodnost korištenja različitih nastavnih metoda i strategija. Navedeno je važno s obzirom na činjenicu da je današnji ritam života i svijeta općenito veoma dinamičan i da se svakim danom dolazi do novih spoznaja, pa je stoga važno kontinuirano usvajati nove oblike rada i osvijestiti pojedincu da postoji način učenja koji mu najviše odgovara. Budući da se u suvremenoj nastavi zagovara usmjerenost na učenika i ptiče se njegova aktivnost, upravo je zato neophodno omogućiti učenicima različite nastavne metode i strategije da bi se zadovoljile njihove potrebe. Poučavatelji su najčešće jedine osobe koje s učenicima obrađuju nastavne sadržaje pa je neophodno osposobiti ih za izvođenje suvremenog nastavnog procesa prilagođenog učeničkim sklonostima. Oni su ti koji najbolje poznaju svoje učenike i imaju uvid u njihove sposobnosti i sklonosti, a jedino tako mogu prepoznati njihove stilove učenja. Također, učitelji bi trebali učenicima posvetiti dovoljno vremena i prostora da bi oni mogli učiti na sebi svojstven način. Važno je učenicima osvijestiti međusobne različitosti i poticati ih na uvažavanje istih. Svakom učeniku treba omogućiti jednake šanse za uspjeh, a jedan vid toga su i stilovi učenja. Osim što je potrebno učenicima osvijestiti postojanje različitih stilova učenja, jednako tako važno je i da učitelji osvijeste postojanje istih kako bi svoju nastavu pripremali i izvodili u skladu s učeničkim potrebama. Kao prepreka se javlja činjenica da je velik broj nastavnog kadra u školama nažalost nedovoljno osposobljen za izvođenje nastave usmjerene na učenika budući da su i sami svoje obrazovanje stjecali tradicionalnom nastavom. Potrebno je učitelje osposobiti za izvođenje nastave kojoj je u središtu učenik, ali izvođenje takve nastave treba regulirati pedagoškim aktima koji su vodilja učiteljima te pomoću njih stimulirati suvremenu nastavu.

LITERATURA

1. Altun, F., Yazici, H. (2014). Perfekcionizam, školska motivacija, stilovi učenja i akademski uspjeh darovitih i nedarovitih učenika. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 4 (16): 1031-1054. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/132967>
2. Barath, A. (1995). *Kultura, odgoj i zdravlje*. Visoka medicinska škola – katedra za zdravstvenu psihologiju. Zagreb
3. Barron, A., Heberts, E., Cleland, T., Fitzpatrick, C., Hauber, M., Stevens, J. (2015). Embracing multiple definitions of learning. *Trends in neurosciences*, 38 (7), 405-407.
4. Biggs, J. (1987). *Study Process Questionnaire Manual*. Australian Council for Educational Research. Melbourne
5. Biggs, J. (1991). Approaches to learning in secondary and tertiary students in Hong Kong: Some comparative studies. *Educational Research Journal*. 6: 22-27
6. Bognar, L. i Matijević, M. (2002). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga
7. Cindrić, M., Miljković, D. i Strugar, V. (2010). *Didaktika i kurikulum*. Zagreb: IEP-D2
8. Coutinho, S. A., Neuman, G. (2008). A Model of Metacognition, Achievement Goal Orientation, Learning Style and Self-Efficacy. *Learning Environments Research*. 11 (2): 131-151
9. Dankić, I., Ahmetpahić, A., (2009) Stilovi učenja u nastavi stranog jezika: studija slučaja bosanskih učenika engleskog jezika. *Hum: časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, 5: 154-160. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/229975>
10. Grgić, A., Kolaković, Z. (2010). Primjena stilova i nastavnih strategija u nastavi hrvatskoga kao inoga jezika. *Lahor*, 1 (9), 78-96. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/64996>
11. Haar, J., Hall, G., Shoepf, P., Smith, D. H. (2002) How Teachers Teach to Students with Different Learning Styles. *The Clearing Styles*, 3 (75): 142-145. Preuzeto s <https://www.jstor.org/stable/30189723>

12. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=43051> pristupljeno 25.07.2020.
13. Illeris, K. (2018). *Contemporary theories of learning: learning theorists... in their own words*. New York: Routledge
14. Keefe, J. W., Monk, J. S. (1986). *Learning style profile examiners manual*. Reston, VA: National Association of Secondary School Principals.
15. Knežević, M. (2019). Povezanost demografskih karakteristika i stilova učenja. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu
16. Košuta, N., Vičević Ivanović, S., (2015). Učeničova samostalnost kroz prizmu stilova učenja u Europskome jezičnom portfoliju. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 3 (17): 187-212
Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/148311>
17. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. (2006). *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. Zagreb. Preuzeto s https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf
18. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. (2011). *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*. Preuzeto s http://mzos.hr/datoteke/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf
19. Penger, S., Tekavčić, M. (2009). Testing Dunn & Dunn's and Honey and Mumford's learning style theories: The case of Slovenian higher education system, *Management*, 14 (2): 1-20
20. Pritchard, A. (2013). *Ways of learning: Learning theories and learning styles in the classroom*. New York: Routledge
21. Rajić, D., Šegedin, D., Čurković Kalebić, S. (2011) Osvrt na stilove učenja engleskog jezika u osnovnoj školi. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu*, 4: 237-253. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/136220>
22. Sunko, E. (2008). Pedagoške vrijednosti poznavanja stilova učenja. *Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 4(3): 297-310. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/82634>

23. Šprljan, K. A., Rosandić, A. (2008). *Krug znanja: priručnik za učitelje, nastavnike i profesore*. Zagreb: Školska knjiga
24. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi NN 87/08 Preuzeto
s
[https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/ZakonOodgojuIObrazov//Zakon%20o%20odgoju%20i%20obrazovanju%20u%20osnovnoj%20i%20srednjoj%20%20C5%A1koli%20\(NN,%20br.%2087-08\).pdf](https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/ZakonOodgojuIObrazov//Zakon%20o%20odgoju%20i%20obrazovanju%20u%20osnovnoj%20i%20srednjoj%20%20C5%A1koli%20(NN,%20br.%2087-08).pdf)
25. Zarevski, P. (1997). *Psihologija pamćenja i učenja*, Naklada Slap, Jastrebarsko

PRILOZI

Tablica 1. Dunn i Dunnova teorija stilova učenja/VAK model

Prilog 1. Upitnik za učenike (Šprljan, Rosandić, 2008.)

1. Zvuk

a.

Kada učim, više mi odgovara tišina.

Buka, glazba, TV, zrakoplovi i razgovor otežavaju mi koncentraciju.

Ljudi ili drugi učenici koji se kreću, režu papire, lupkaju nogama, olovkom ili drugim predmetima zaista mi smetaju dok učim ili čitam.

Katkad moram pokriti uši rukama kako bi se koncentrirao/la na učenje.

Broj ispravnih tvrdnji: __

b.

Dok učim, volim slušati glazbu.

Ne mogu se koncentrirati u potpunoj tišini.

Dok učim, draže mi je kada su TV ili radio uključeni.

Dok učim ili pišem zadaću, više volim biti u prostoriji u kojoj netko govori ili radi.

Broj ispravnih tvrdnji: __

2. Svjetlo

a.

Dok učim, upalim svjetlo.

Volim učiti ili pisati zadaću vani, na danjem svjetlu.

Često se ne mogu koncentrirati ili mi se spava ako nemam upaljeno jako svjetlo.

Dok učim, uvijek sjedim kraj prozora ili izvora svjetlosti.

Broj ispravnih tvrdnji: __

b.

Više volim učiti s malo svjetla ili s prigušenim svjetlom.

Najviše volim učiti bez upaljenog svjetla.

Dok učim volim upotrebljavati samo jednu malu lampu (stolnu).
Mogu čitati i u mračnim kutevima ili ispod stola.

Broj ispravnih tvrdnji: __

3. Temperatura

a.

Više volim toplija godišnja doba tijekom školske godine.

Najbolje učim u toploj prostoriji.

Češće nosim veste ili dodatnu odjeću dok učim u zatvorenoj prostoriji.

Obično mi je hladno pa mi je draže učiti u zagrijanoj prostoriji.

Broj ispravnih tvrdnji: __

b.

Više volim hladnija godišnja doba tijekom školske godine.

Više volim učiti u hladnijoj prostoriji.

Češće ne nosim veste ili sam laganije obučen/a dok učim u zatvorenoj prostoriji.

Obično mi je prevruće pa gasim grijanje dok učim.

Broj ispravnih tvrdnji: __

4. Prostor

a.

Više volim učiti za stolom ili radnim stolom.

Počne mi se zijevati ili spavati ako učim na krevetu ili trosjedu.

Volim uspravno sjediti dok učim ili pišem.

Jednostavno se ne mogu koncentrirati ako ležim ili sam ispružen/a dok učim.

Broj ispravnih tvrdnji: __

b.

Dok učim volim sjediti na mekanoj stolici ili trosjedu.

Ne mogu se dobro koncentrirati ako sjedim za stolom.

Obično čitam na podu.

Pokatkad učim ležeći na krevetu ili se ispružim na trosjedu.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

5. Motivacija

a.

Uistinu volim učiti.

Dobro se osjećam kad postížem dobre rezultate u školi.

Mojim roditeljima i učiteljima stalo je do mojih rezultata u školi.

Volim otkrivati nove stvari.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

b.

Škola mi je vrlo dosadna.

Postoji niz drugih stvari koje bih radije radio/la nego išao/la u školu.

Nikomu zapravo nije važno kakve rezultate postížem u školi, uključujući i mene samoga/samu.

Teško mogu naći nešto zanimljivo za proučavanje ili učenje.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

6. Ustrajnost

a.

Volim završiti ono što počnem.

Uvijek se trudim završiti sve zadaće.

Nitko me ne treba podsjećati da završim zadaće.

Ne volim prekidati zadatak koji radim da bih napravio/la nešto drugo.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

b.

Volim početi više stvari istodobno.

Često završavam zadatke koje moram, ali tek kada ja odlučim da to želim.

Netko me uvijek mora upozoriti da završim zadatak.

Dok radim, obično se volim odmoriti ili raditi nešto drugo.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

c.

Teško završavam započete zadatke.

Katkad završim zadatak, ali netko me mora „pogurnuti“ da bi ga završio/la.

Volim ostaviti stvari nedovršene, nikad se ne zna, možda se nešto promijeni pa neću ni morati dovršavati taj zadatak.

Često se odmaram dok nešto radim, ali me to toliko omete da se ne vratim završavanju zadatka.

Broj ispravnih tvrdnji: __

7. Konformizam i odgovornost

a.

Uvijek napravim ono što mi se zada.

Učitelje i starije osobe treba poštovati i slušati.

Volim kada mi se daju upute koje mogu slijediti u izvršavanju zadataka.

Volim pravila jer tada znam što mi je činiti.

Broj ispravnih tvrdnji: __

b.

Često me treba podsjetiti da nešto učinim.

Volim stvari raditi na svoj način.

Postoji mnogo načina kako se nešto može obaviti.

Volim imati više mogućnosti izbora pri rješavanju nekog zadatka, a katkad osmislim i vlastiti način rješavanja.

Broj ispravnih tvrdnji: __

c.

Volim raditi ispravne stvari.

Katkad se suprotstavim mišljenju učitelja ili drugih odraslih osoba ako zaista vjerujem da imam pravo.

Ljudi ne bi trebali izmišljati izgovore za učinjenu pogrešku.

Dajem sve od sebe da održim obećanje.

Broj ispravnih tvrdnji: __

d.

Ne postupim uvijek ispravno.

Katkad se suprotstavim mišljenju učitelja ili drugih odraslih osoba jer me ne razumiju.

Zabavljanje je mnogo važnije od učenja.

Djeca ne trebaju ozbiljno shvaćati učenje sve dok ne odrastu.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

8. Struktura

a.

Volim dobiti jasne upute prije nego počnem rješavati neki zadatak.

Uspješniji/a sam ako znam da će netko provjeriti moje rezultate.

Volim da mi se točno kaže kako nešto treba učiniti.

Ne smeta mi ako dobijem upute kako do kraja riješiti neki zadatak.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

b.

Volim sam/a pronaći rješenje.

Više volim sam/a shvatiti kako nešto učiniti.

Obično ne volim da mi se daju upute i odredi način kako nešto učiniti.

Ako nešto ne mogu učiniti, volim pitati nekoga i nastaviti dalje sam/a.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

9. Učenje u grupama

a.

Najviše volim učiti sam/a.

Obično ne volim raditi u grupama.

Najbolje svladam gradivo kad učim sam/a.

Ne šalžite nikoga da mi pomogne.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

b.

Volim učiti u paru.

Više napravim kad imam partnera.

Više naučim kad mogu nekoga pitati i porazgovarati o zadatku.

Volim opisati ili ispričati partneru što sam naučio/la.

Broj ispravnih tvrdnji: __

c.

Zabavno je učiti s tri ili više prijatelja.

Draže mi je učiti u timu.

Možemo pomagati jedni drugima kada učimo u grupi.

Potrebno mi je više ljudi s kojima mogu razgovarati o tematici kako bi bolje razumio/la ono što trebam naučiti.

Broj ispravnih tvrdnji: __

d.

Potrebno mi je da mi učitelj pokaže kako izvršiti zadatak.

Volim kad učitelj provjeri što sam napravio/la.

Volim učiti u društvu učitelja, roditelja ili drugih odraslih osoba, ali jedan na jedan.

Volim porazgovarati o zadanoj temi s odraslom osobom.

Broj ispravnih tvrdnji: __

e.

Katkad volim učiti sam/a no katkad i s prijateljem ili učiteljem.

Najčešće volim raditi s različitim ljudima.

Zadaće volim raditi na različite načine, katkad sam/a, a katkad u društvu s drugima.

Kada radimo u grupama, volim na različite načine izvršavati zadatak.

Broj ispravnih tvrdnji: __

10. Osjetila

a.

Najbolje učim kada čujem učiteljevo objašnjenje.

Mogu učiti slušajući zvučni zapis sa sadržajem koji moram zapamtiti.

Najbolje zapamtim stvari kada o njima diskutiram s nekim.

Mogu zapamtiti stvari kada mi ih netko pročita.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

b.

Najbolje učim ako mi se dopusti da pročitam o temi.

Volim upotrebljavati kompjutorske programe s puno teksta.

Volim knjige i zadatke u kojima su jasne pismene upute kako ih izvršiti.

Jako volim igre riječima.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

c.

Mogu naučiti sadržaj ako ga gledam na TV-u ili na filmu.

Obožavam kompjutorske programe sa slikama.

Volim dijagrame, slike i grafove u tekstu koji čitam.

Volim skicirati, podcrtavati ili upotrebljavati boje za označavanje važnijih dijelova sadržaja dok pravim bilješke ili rabiti neki vlastiti način označavanja.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

d.

Najbolje učim sa slagalicama i igrama.

Volim izrađivati i graditi stvari rukama.

Zaista uživam raditi svojim rukama.

Draži su mi materijali za učenje koje mogu dirati i micati.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

e.

Volim domaće zadaće u kojima sadržaj nije isključivo vezan uz školsko gradivo.

Volim igre ili projekte u kojima sam/a mogu stvarati i micati stvari koje napravim.

Volim učiti stvari glumeći, igrajući uloge, intervjuirajući, izvještavajući ili na bilo koji drugi način u kojem je potrebna moja potpuna uključenost.

Školski izleti mi pomažu da shvatim ono što učim u školi.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

11. Hrana

a.

Bolje bi učio/la ili pratio/la kada bi mogao/la istodobno jesti ili piti.

Volim se poslužiti hranom ili pićem iz hladnjaka dok učim ili pišem zadaću kod kuće.

Dok učim, često žvačem žvakaću, olovku ili neki drugi predmet.

Dok učim, često jedem ili pijem.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

b.

Dok učim, koncentriram se na sadržaj bez grickalica.

Dok učim, žvakanje ili jedenje ometaju me.

Dok učim ili pišem zadaću, uopće se ne sjetim jela ili pića.

Obično jedem prije učenja ili nakon njega.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

12. Doba dana

a.

Bolje pamtim u jutarnjim satima.

Volim ustajati između 6 i 8 ujutro.

Volim kada nastava počinje u 8 ujutro.

Volio/la bi kada bi nastava počinjala ranije ujutro i završavala najkasnije u 14 sati.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

b.

Obično volim ustajati između 8 i 10 ujutro.

Počnem funkcionirati tek oko 10 sati.

Volio/la bih kada bih najteže predmete mogao/la učiti prije ručka.
Volio/la bih učiti s profesorima ili drugim učenicima kasnije ujutro.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

c.

Volim ići na nastavu nakon ručka.
Volim pisati zadaću u popodnevnim satima.
Najbudniji/ja sam pred kraj nastave, poslije 15 sati.
Volio/la bih kada bih najteže predmete mogao/la imati između 13 i 16 sati.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

d.

Volim dugo ostajati budan/na kako bih završio/la zadaću.
Osjećam se potpuno budan/na u vrijeme kada bih već trebao/la biti u krevetu.
Volio/la bih kada bi škola počinjala navečer.
Volio/la bih učiti s profesorima ili drugim učenicima poslije 20 sati.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

13. Pokretljivost

a.

Volio/la bih kada bi mi učitelji dopustili da stojim ili hodam po učionici dok slušam.
Dok učim, obično se protežem, ustajem, ostavljam stvari i onda se vraćam.
Zaista mi je teško dugo sjediti na jednome mjestu.
Pokatkad hodam po hodniku gore-dolje dok učim, razmišljam ili čitam.

Broj ispravnih tvrdnji: ___

b.

Dok učim ili pišem zadaću, ostajem na istome mjestu dok ne završim.
Dok učim, rijetko mijenjam položaj.

Volim se udobno smjestiti i tako završiti zadatak.

Dok učim, ne volim ometanje ili ustajanje.

Broj ispravnih tvrdnji: __

14. Globalni ili analitički tip

a.

Volim učitelje koji su duhoviti.

Bolje učim kada čujem priču ili vidim slike onoga što trebam naučiti.

Volim znati kraj ili cilj zadatka prije nego što se zadatak počne rješavati.

Pokatkad knjigu, časopis ili novine počnem čitati od sredine ili od kraja.

Broj ispravnih tvrdnji: __

b.

Više volim učitelje koji ne skreću s teme i ne pričaju viceve ili priče koje mi se čine nevažnima.

Najbolje učim iz teksta ili knjiga.

Volim teme koje me korak po korak vode do odgovora ili zaključka.

Gotovo uvijek počnem čitati knjigu, časopis ili novine otpočetak i rijetko kad zavirim u sredinu ili na kraj.

Broj ispravnih tvrdnji: __

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad pod naslovom *Stilovi učenja* izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)